Balogh István

Nagy változás

Néhány hónapja még átaludtam az éjszakát.

Könnyű álmom volt.

Néhány hónapja már kilenc órakor villanyoltás volt nálunk, nem azért, mert valaki, akár ember, vagy valami nagyhatalmú égi tisztségviselő ránk parancsolt volna, hanem azért, mert a kedvesem már olyan tájt az igazak álmát aludta. Én is ledőltem hát, sötétet varázsoltam, és el is aludtam. Életéveim száma és cukorbajom miatt éjszakánként egyszer-kétszer kicsi sétát kellett volna tennem a lakásban, de erre nem került sor. Aludtam én, mint a tej. Igaz, reggel 4–5 óra között kipattant a szemem, de orvosok és kuruzslók szerint bőven elég egybefüggő 5-6 órát álomországban töltenem, és újra vidám kölyköcske lehetek. Ebéd után is rendesen megtiszteltem feleségem munkáját és főztjét, tisztára töröltem a tányért, jó idő legyen holnap; utána becsülettel meghúztam a medvebőrt, néha doromboltam is, mint egy elégedett kandúr.

Újabban kevesebbet alszom.

Este kilenckor ha le is fekszem, nyomja oldalam a puha ágy, forgok, helyemet nem találom. Maradj nyugton, haragszik meg rám Ida, aludj! De *nem jön az álom, az enyhetadó*, és mocorog, meg pöröl már a feleségem is.

– Aludj, vagy legalább hagyj aludni engemet!

Újabban kevesebbet alszunk.

Föl-fölrettenünk, akaratlanul is egymást fölébresztjük. Vagy nem. Mert már egyikünk sem alszik. Szuroksötétben próbálgatjuk behunyni szemünket, ám szinte fáj ez a szorító próbálkozás. Fölülök, leteszem a lábam a szőnyegre. Indulok. Tapogatok a bivalyszín lakásban, félek, ha villanyt kattintok, kedvesemet fölébreszti a világos.

– Teremts világosságot! – hallom Ida hangját.

A világosság is a szememnek ront, de fejbe is csap, szinte megszédülök.

– Hány óra? – kérdi az asszony.

– Lassan három.

Megvárja míg visszatérek, aztán ő is vándorútra indul.

Ülök az ágy szélén, várom vissza őt. Jön, haját igazgatja.

– Azt hiszem, az én szememre már nem jön álom – mondja.

– Én órák óta nem alszom – válaszolom.

Nem szól. Öltözni kezd.

– Fölkelünk? – kérdem.

– Mi a fenét csináljunk? Kivet a ágy!

Veszem a nadrágom. Morgok. Megakad a lábam.

– Főzöl kávét, vagy még korán van?

Rám néz, szinte szúr a tekintete.

– Kávéval kezdjük a napot, nem?

– De. Azzal.

A kávé keserűbbre sikeredik, mint lenni szokott. Nyújtogatom a barnás-fekete lé habos fölébe a nyelvem. Forró még, csak próbálgatom, mikor kortyolhatok bele.

Asszonyom is fölemeli a findzsát.

– Nem édesítettem meg – sziszeg.

Most önmagára mérges, az éjjeli napkezdésre, vagy a világra?

Fölkel, kimegy a konyhába, tenyérben hozza be az édesítő pirulácskákat.

Egy ide, egy oda.

Várunk.

– Bekapcsoljam a rádiót? – kérdem.

Nem szól, nem bólint.

Fölkelek a székről.

A rádió híreket mond.

Elrettentő információk. Kegyetlenül pusztító harcok, háborúk több világrészen is. Minket minden elborzaszt, de különösen a hozzánk közeli orosz – ukrajnai világégés. Újabban hatalmas pusztításokra alkalmas félezer kilométert is elrepülő rakétákat kezdenek eregetni, nagyobb legyen a természeti kár, több az emberáldozat.

– Hallgattasd el! – parancsolja Ida.

Visszatotyogok. Csönd a lakásban.

Csak apránként kortyolgatjuk a kávét, amely élvezhető lenne, ha gondolataink nem lennének sötétek, félelmetesek, lehangolók, könnyesek.

– Én nem is magunkat féltem – kezdi a kedvesem. – Az unokánkkal mi lesz? Mi már leéltük az életünket, de ő még csak most kezdi.

– Hát igen – szólok, de azonnal köszörülöm a torkomat.

Eszembe jutnak a diákjaim, hallgatóim. Sokan voltak. Az elején alig voltam idősebb náluk. Pedig általános iskolában kezdtem. Ők már nagyszülők. Azt hiszem, ők is az unokákat emlegethetik, mint mi. Negyven évet töltöttem el katedrákon. Hatvannyolcban kezdtem tanítani Zentán. Négy évet nem voltam a tanügyben. De 1993-ban újra a tábla elé álltam. Az utolsó generációmtól 2012-ben búcsúztam Budapesten. Középiskolások voltak, tizennyolc évesek. Ha családot alapítottak, akkor manapság kisebb nagyobb gyerekeiket nevelgetik. S ezeknek a gyerekeknek nagyszüleik, talán dédszüleik is vannak.

Félünk és féltünk.

Mi már leéltük az életünket, mondogatjuk.

Megettük kenyerünk javát.

Vigasztaljuk magunkat.

Tehetetlenek vagyunk.

Mi lesz az utánunk következőkkel?

– Honnan ezek az újabb mindent megsemmisítő rakéták? – buggyan ki Idából.

– A raktárakból kiürítették a régi, alavult pusztító eszközöket, amelyeket hatástalanítani kellett volna. Elvitték a szemetet a más portájára. Most már az újabbakat próbálgatják – válaszolom. – Ezerrel folyik a világban a mindent megsemmisítő modernizálás!

Szinte megakad nőm lélegzete.

Oldani próbálom a súlyos csöndet, amelyik befészkelődött az ebédlőnkbe. Mesélni kezdem Idának, hogy érettségi előtt miért szeretett volna kidobatni engem a zentai gimnáziumból tanár elvtársunk, a nagy Napóleon, aki egy katonai előképzési órán (predvojnička obuka) azzal a világcsodával lepte meg hallgatóságát, hogy a szovjeteknek már három olyan nukleáris és termonukleáris szerkentyűjük is van, amelyek egyenként olyan hatalmas hatásúak, hogy szétrobbanthatják a földgolyót. Hogy mennyire figyelt az osztály, nem tudom, de egyedül én nevettem föl, jó hangosan. Druže profesore, Napóleon galléron ragadott és vitt az igazgatónőhöz. Ő, szegény, nem is értette meg, miről hadovál a tanár néptárs, miért is kellene engem azonnal kicsapni az utcára? Végül én magyaráztam meg neki, mit tárt elébünk óráján e nagy nyugalmazott hadvezér.

– És mi volt ebben a nevetséges – kérdezte az igazgatónő.

– Ha egy is elég, akkor mi a fenének a glóbuszunkat szétvető másik két szerkentyű?! – kérdeztem.

Az irodalom szakos igazgatónő azonnal érzékelte, mi itt a fontos, hangosan fölnevetett ő is.

Napóleonunk kissé nehezebben jött rá balgaságára, de megbocsátotta nagy bűnömet, hogy szétröhögtem a komoly előadását.

Asszonyom csöndben hallgatja végig gimnáziumi anekdotámat. Ám lehet, nem is figyel rám, nem is érzékeli szavam.

Fejét lehajtva megbabonázottan nézi a török kávé hajnali zaccát. Ta-lán kisilabizálhatja belőle családunk és zajos, robbanásokkal, pusztításokkal, halállal teli világunk csöndes, békés jövendőjét.